

ЕКОНОМІКА

І РЕГІОН

№ 3 (14)
2007

ЕКОНОМІКА І РЕГІОН

ECONOMIC AND REGION

Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка *Вересень 2007 р.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- ОНИЩЕНКО В.О. - головний редактор, д.е.н., проф., ректор Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка, зав. кафедри фінансів та банківської справи;
- ГРИШКО В.В. - заступник головного редактора, д.е.н., проф., зав. кафедри менеджменту і маркетингу Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка;
- ДУБІЩЕВ В.П. - відповідальний секретар, д.е.н., проф., в.о. проректора з наукової роботи, зав. кафедри економічної теорії та регіональної економіки Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка;
- ДАНИЛИШИН Б.М. - д.е.н., проф., член-кореспондент НАН України, голова Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України;
- ІВАНЮТА С.М. - д.е.н., проф. кафедри міжнародної економіки Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка;
- ОПРЯ А.Т. - д.е.н., проф. кафедри фінансово-економічного аналізу та статистики Полтавської державної аграрної академії;
- ПОВАЖНИЙ О.С. - д.е.н., проф., ректор Донецької державної академії управління, зав. кафедри фінансів;
- ПИЛА В.І. - д.е.н., проф., в.о. директора Науково-дослідного інституту Міністерства економіки України;
- ЧМИР О.С. - д.е.н., проф., зав. відділом регіональної економіки НДІ Міністерства економіки України;
- ШИНКАРЕНКО Р.В. - к.е.н., доц., декан фінансово-економічного факультету Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка;
- ПАЛАНТ О.А. - доц., відповідальний редактор.

Журнал включений ВАК України до переліку наукових фахових видань № 15, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ.

Вид видання - науковий журнал. Видається з липня 2003 р. Виходить чотири рази на рік. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 7560, видане 15.07.2003 р. Державним комітетом інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України.

Засновник і видавець журналу - Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка: 36601, Полтава, Першотравневий просп., 24. Тел.: 8(05322) 2-98-75; факс 8(05322) 2-28-50.

Назва, концепція, зміст і дизайн журналу "EIP" є інтелектуальною власністю редакції журналу "Економіка і регіон" і охороняється законом про авторські і суміжні права. При передруці посилання на журнал "EIP" обов'язкове. Матеріали друкуються мовою оригіналу.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 98763
Передплату приймають усі відділення зв'язку України

Рекомендовано до друку Вченою радою ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка (прот. № 1 від 05.10.2007 р.)

Верстка І.С. Яркового. Літредактор О.О. Яркова. Коректор Н.В. Панасенко.

Здано до набору 03.09.2007 р.
Підписано до друку 05.10.2007 р.

Формат 60x80 1/8. Ум.-друк. арк. - 15,4.
Тираж 300 прим. Замовлення № 224.
Надруковано Редакційно-видавничим відділом Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. Адреса редакції: 36601, Полтава, Першотравневий просп., 24. Тел.: 8(05322) 2-98-75; факс: 8(05322) 2-28-50.
e-mail: v17@pntu.edu.ua

насіння”, “виробнича потужність” та “обсяг насіння”:

$$\frac{\partial y}{\partial x_2} \cdot \frac{\partial y}{\partial x_1} = -(788,4739; 0,4321) = -1\,824,76;$$

$$\frac{\partial y}{\partial x_3} \cdot \frac{\partial y}{\partial x_1} = -(5,3039; 0,4321) = -12,27.$$

Отже, згідно з розрахунками підвищення олійності насіння по підприємству на 1% рівнозначно додатковій переробці 1824,76 т насіння. Іншими словами, якщо підвищити олійність насіння на 1%, то можна отримати ту ж кількість олії, скоротивши переробку насіння на 1824,76 т.

Якщо врахувати, що за останні роки середня урожайність соняшника по зоні підприємства складає приблизно 13 ц/га, то підвищення олійності насіння на 1% за фіксованого значення обсягу виробництва дозволить вивільнити з обороту приблизно 1404 га орної землі.

Збільшення виробничої потужності на 1 тис. - рівнозначне додатковій переробці 12,27 т насіння.

Висновки. Використання класичної виробничої функції передбачає можливість адаптації її до особливостей окремих галузей і навіть підприємств. Аналіз виробничих функцій дозволяє отримати такі результати, які неможливо одержати традиційни-

ми прийомами факторного аналізу.

Наведені в статті приклади, природно, не охоплюють весь спектр факторного аналізу, які можливо реалізувати на основі аналізу виробничих функцій.

Апарат виробничої функції успішно використовується для проведення факторного аналізу продуктивності праці, собівартості продукції та інших якісних показників [5].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. Трансформація курсу "Економічний аналіз діяльності підприємства": Наукова доповідь. - К.: КНЕУ, 2001. - 88 с.
2. Gobb C.W., Douglas P.H. Theory of Production // American Economic Review. Supplement, 1928, March. - p.139-165.
3. Грабовецкий Б.Е., Дмитраш В.В., Антонюк О.П. О факторном анализе объема производства сахара из свеклы // Пищевая технология. - № 4. - С. 15-18.
4. Терехов Л., Грабовецкий Б. Исследование факторов роста производства на основе отраслевых производственных функций // Экономика Советской Украины. - 1978. - № 6. - С. 58-61.
5. Грабовецкий Б.Е. Виробничі функції: теорія, побудова, використання в управлінні виробництвом. Монографія. - Вінниця, 2006. - 137 с.
6. Литвинов Е.В., Дмитраш В.В., Грабовецкий Б.Е., Литвицкий Г.Ф. Определение изменения уровня концентрации производства с помощью графика Лоренца // Сахарная промышленность. - 1971. - № 8. - С. 47-49.
7. Грабовецкий Б.Е., Дмитраш В.В., Прогнозування основних виробничих фондів // Харчова промисловість. - 1975. - № 1. - С. 21-23.

НОВІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Т.М. Деркач, Т.А. Дмитренко.

Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка.

Постановка проблеми. В даний час йде боротьба за виживання на ринку освітніх послуг. Демографічні зміни в Україні з кожним роком усе більше загострюють конкурентну боротьбу між вищими навчальними закладами. Зниження числа потенційних абітурієнтів наочно представлено в таблиці, що складена за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 р.

На підставі наявних даних, можна зробити висновок: число абітурієнтів - школярів до 2012 р. змен-

шиться на 30% стосовно 2007 р., а до 2017 р. на 40%.

Аналіз публікацій. Одним з напрямків збільшення кількості студентів - це залучення в навчальний процес інших вікових категорій населення. Для цього щонайкраще підходить система післядипломної освіти. Сутність післядипломної освіти визначено Законом України “Про вищу освіту” (ст. 10): “Післядипломна освіта - спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань,

Таблиця 1. Кількісний та віковий розподіл населення (тис. осіб, по роках)

Показники	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Кількість	657	630	596	557	521	492	467	442	419	389	385	376
<i>Віковий склад населення</i>												
0-14 років	11041	10965	10927	10776	10532	10253	9967	9642	9236	8825	8429	7949
15-24 років	7044	7119	7206	7261	7303	7334	7303	7268	7313	7356	7380	7381
25-44 років	14778	14904	15046	15023	14790	14652	14543	14481	14436	14353	14294	13851
45-64 років	12476	12280	12097	11916	11862	11775	11765	11816	11948	12091	12084	12079
65 і понад років	6348	6531	6712	6883	6984	7063	7059	7036	6915	6829	6847	6978

на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду” [1]. В післядипломній освіті застосовуються денна, заочна, вечірня, дистанційна форми навчання та поєднання цих форм.

Деякі питання дистанційного навчання в системі післядипломної освіти висвітлені в роботі [3].

Постановка завдання. Щоб бути конкурентноздатними в боротьбі за студента, в системі післядипломної освіти потрібно розробляти і впроваджувати в процес навчання нові інформаційні технології. Це - високоефективний педагогічний інструмент, що дозволяє одержати нову якість освітнього процесу при менших витратах сил і часу як викладачів, так і тих, що навчаються [5].

Виклад основного матеріалу.

До сучасних освітніх технологій, найбільш пристосованих для використання в післядипломній освіті, відносяться:

- відеолекції;
- мультимедіа-лекції і лабораторні практикуми;
- електронні мультимедійні підручники;
- тестові програми з перевірки засвоєння студентами необхідних теоретичних знань по досліджуваній темі;
- методичні рекомендації з системою завдань по відпрацюванню і закріпленню умінь і навичок;
- консультації з використанням комунікаційних технологій.

Комунікаційні технології, за допомогою яких здійснюється навчальний діалог зі студентами, можна розділити на два типи: on-line і off-line.

On-line забезпечують обмін інформацією в режимі реального часу, тобто повідомлення, послане відправником, досягши комп'ютера адресата, негайно направляється на відповідний висновку пристрій.

При використанні off-line технологій отримані повідомлення зберігаються на комп'ютері адресата. Користувач може переглянути їх за допомогою спеціальних програм у зручний для нього час.

Сучасне навчання вже важко уявити без технології мультимедіа. Термін “мультимедіа” - латинського походження, який поширився з англійських джерел. Виник за рахунок поєднання двох англійських слів “multy, multihle” (множинний, складний, зіставлений з багатьох частин) і “media” (середовище, засіб), точніше, латинських слів “multum” (багато) та “media, medium” (середовище, засіб, спосіб). Отже, дослівно “мультимедіа” перекладають як “багато середовищ” [2].

Ще до появи нової інформаційної технології спеціалісти, провівши безліч експериментів, виявили залежність між методом засвоєння матеріалу і здатністю відновити отримані знання якийсь час потім.

Якщо матеріал був звуковим, то людина запам'ятовувала близько 1/4 його обсягу. Якщо інформація була представлена візуально – близько 1/3. При комбінуванні впливу (зорового і слухового) запам'ятовування підвищувалося до половини, а якщо людина утягувалася в активні дії в процесі вивчення, то засвоєності матеріалу підвищувалося до 75%.

Мультимедійні підручники - це найбільш перспективний напрямок освітніх технологій на сучасному етапі. Кожен електронний підручник має свою структуру змісту, що являє собою визначену ієрархію. В усіх електронних підручниках програмно реалізується можливість швидкого переходу на будь-який структурний елемент підручника (розділ, підрозділ, таблицю, фотографію, схему, аудіо-відеозапис і т.п.). Кожен розділ підручника складається з таких складових [4]:

- теоретичне ядро,
- контрольні питання,
- приклади,
- задачі і вправи для самостійного рішення,
- довідка (Help).

Електронний підручник являє собою досить складний об'єкт дидактичного і системотехнічного проектування з усіма етапами проектування складних об'єктів - від наукових пошуків до створення дослідного зразка і його випробування з наступним коректуванням. Робота зі створення повноцінного мультимедійного підручника багато в чому подібна до створення кінофільму. У створенні підручника повинні брати участь поряд з програмістами та викладачами-предметниками і фахівці, що володіють ремеслом монтажу відеоматеріалів. Основна задача мультимедійного підручника - автоматизувати всі етапи навчання, від викладання навчального матеріалу до контролю знань і виставлення підсумкових оцінок. При цьому увесь обов'язковий навчальний матеріал повинен бути переведений у яскраву, наглядну мультимедійну форму, що сприяє його глибшому засвоєнню.

Використання мультимедіа в навчальному процесі має ряд переваг, як для викладача, так і для студента.

1. Викладач одержує могутній інструментарій для представлення інформації в комплексній формі (текст, графіка, анімація, звук, відео).

2. Мультимедіа-лекції можна використовувати для викладання практично усіх дисциплін.

3. Мультимедійна програма передбачає індивідуальний характер діяльності студента. Кожен студент може ознайомитися з навчальним матеріалом у зручному для нього темпі і режимі, що відповідає його загальній підготовці.

4. Навчальна інформація надається в електронній формі, що спрощує процес ведення студентами конспектів.

5. наявність тестуючих програм дозволяє студентам

ту оцінити ступінь засвоєння ним теоретичного навчального матеріалу.

6. Використання засобів комп'ютерних технологій активізує самостійну діяльність студентів у навчальному процесі, дозволяє підвищити ефективність засвоєння ними знань.

Висновок.

В конкурентній боротьбі між вищими навчальними закладами на ринку освітніх послуг у країні положенні через кілька років будуть ті освітні установи, які вже сьогодні пропонують систему післядипломної освіти з різними формами навчан-

ня й активно впроваджують мультимедійні технології в навчальний процес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про вищу освіту".
2. Пінчук О.П. Проблема визначення мультимедіа в освіті: технологічний аспект // Наук.-метод. зб. - К., 2007 - Вип. 46. - С 55-58.
3. Деркач Т.М., Дмитренко Т.А. Використання технологій дистанційного навчання в системі післядипломної освіти // Економіка і регіон - 2005. - № 1 (4). - С. 136-137.
4. О.В. Зимица. Печатные и электронные учебные издания в современном высшем образовании: Теория методика, практика. - М.: Изд-во МЭИ, 2003.
5. Колин К. Информатизация образования: новые приоритеты // Alma Mater. - 2002. - N 2. - С. 16.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АПК УКРАЇНИ В СВІТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

І.П. Романенко.

Кременчуцький державний політехнічний університет.

Вступ. Незбалансованість складових національної економіки з врахуванням штучно форсованого приєднання України до світового ринку ставить перед науковцями пріоритетну задачу пошуку і формування шляхів адаптації елементів вітчизняної господарської системи до нових умов функціонування. Близька перспектива зумовлює виявлення динамічних та статичних чинників конкурентних переваг української економіки з врахуванням градації їх значущості для конкурентоспроможності держави в цілому. Такий аналіз дозволить не лише зацентувати увагу влади на виокремлених потенціально значущих галузях, а й розробити на маркетингових засадах систему ефективного розвитку України в нових умовах.

Вихідні передумови. Проблема підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування підприємств агропромислового комплексу розглядалась багатьма українськими науковцями, зокрема Л.В. Дейнеко, Т.І. Гончарук аналізували характер базових позитивних та негативних чинників конкурентоздатності АПК; окрім них, досліджуваною проблемою займались: В.М. Яценко, Т.В. Драга, О.М. Фіщук, С.В. Позняк, М.Д. Янків, а також російські науковці, які акцентували увагу на оцінці стану маркетингу промислових підприємств з використанням авторських методик: Є.П. Голубков, Р.Б. Ноздрьова, Г.Н. Чубаков та інші. Вони зібрали значний фактичний матеріал, на основі чого зроблено відповідні висновки та обґрунтовано низку рекомендацій щодо підвищення рівня

конкурентоспроможності підприємств та їх продукції. Проте в наукових працях не поєднуються основні принципи маркетингового управління з особливостями їх застосування в досліджуваній галузі та з врахуванням факторів макро-, мезо-, мікрорівня, які сприяють становленню конкурентоспроможності.

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Незадовільні параметри розвитку залишають дослідження проблеми ефективності переробного комплексу гостро актуальним, що й обумовило вибір теми даної статті. Метою написання статті є розробка системи формування конкурентоспроможності агропромислового комплексу з врахуванням групи впливових факторів та дослідження можливостей подальшого розвитку принципів маркетингового управління на всіх рівнях (від державного до рівня підприємств АПК з пріоритетом переробної галузі), що дасть змогу розробити відповідний механізм реалізації цих невідкладних завдань, які вимагають негайного вирішення.

Викладення основного матеріалу дослідження. Посилення конкурентного фактору зумовило свого часу еволюцію маркетингового управління, тобто, конкуренція стала однією з основних причин розвитку маркетингової науки. Як свідчить досвід, конкуренція виступає вагомим фактором ділової активності, збільшення асортименту та підвищення якості продукції, зниження витрат, стабілізації економічного розвитку.